

Kes tegi mullu Eestis ilma?

■ Tavatult põuane, soe ja päikeseline oli meil mullune aasta

Aasta lõpul tehakse ikka kokkuvõtteid. Ilmataadi tegemisi meenutatakse enamasti kui pahategusid: arvutatakse kokku tormides hukkunuid ning rahalist kahju.

Möödunud aasta jääb Eesti kliima ajalukku kui rekordiliselt päikesepaisteline ning väga kuiv.

Päevitusrõivaist otse kasukasse

Päikesepaiste tegi aasta keskkohta puhkajatele, linna- inimestele ja turistidele lausa unelmate suveks, maainimestele jääb terve aasta meelde kui üks suur mure veega.

Suve lõpul oli Eestimaa täis külasid, kus kaevud tilgutamaks ammutatud, karjamaad kolletasid juba juulis. Viljapuud ei jõudnudki talveks valmistuda, loodus kargas päevitusriideist kohe kasukasse. Poldki öieti teist, öelnuks "Ke- vade" Tõnisson sügise kohta.

Aasta haku kohta ei saanud paha sõna öelda: kogu Eesti keskmine talvine õhutemperatuur oli küll madalam normist ehk pikaajalisest keskmisest, sademeid tuli aga ligi 40% rohkem.

Edasi algas pöud. Eriti kui- vad olid aprill–mai (kummalgi kuulsademeidkeskeltläbi vaid 15 mm!).

Suvised vihmad tulid ko- hati, hooti ning juhuslikult: mõni maalapp oli üle ujutatud, naabril aga põld lausa kärssas päikese käes. Juulis sadas Järvamaal 130 mm, Tartu- ja Valgamaal aga 25–30 mm, au- gustis oli lugu veelgi kontrast- sem: Kuusikul 88 mm, Valgas mõotmatult kordi vähem, s.t mitte midagi.

Juuli alguse tugevad tormid ning tromb Keilas laastasid sadu hektareid metsa ning lammutasid katuseid. Kogu- kahjusid majandusele annab siiani kokku arvestada.

Aastast kokkuvõtet tehes selgus, et Tartus oli 2002. aas- ta keskmine õhutemperatuur 6,3° (norm 5,0°) ja päikest paistis rekordiliselt palju: üle 2100 tunni. Sademeid igal kujul langes aga 533 mm ehk 88% tavalisest.

Vegetatsiooniperioodil (mai–september) sadas 184 mm vihma, millega aasta jäi kui- vuselt viimasel poolsajandil kolmandale kohale. Põuase- mad on olnud siinkandis 1992 ja 1999 (165 ja 180 mm).

Põua mõjust Eesti põllundu- sele on kirjutanud agrometeo- rolog Laine Keppart detsemb- rikuu Maamajanduses.

Siia sobiksid read Priit Aimla luuletusest "Ilma ei lasta meil valida" kuiva 1999. aasta oktoobri Maalehest.

Ei ammu enam loodust juulikuist.

Vaid mälestused suise päeva mudelist:

Kõik käisid meres, – vähemasti muist.

Põld ootas vett. Ma vahel andsin, pudelist.

Globaalselt soe

Ka globaalselt oli 2002. aasta soe ja paljudes maades põuane. Eri hinnanguil oli lõppenud aasta soojuselt 1998. ajarel tei- sel kohal, ületades võrdluseks oleva perioodi 1961–1990 kesk- mist temperatuuri 0,5–0,57 kraadi võrra.

Looduskatastroofide (seal- hulgas maavärinad) arv oli 700 ümber, surma sai ligi 11 000 inimest. Üle tuhande tappis kuumalaine Indias, ligi 800 uppus Hiina üleujutustes.

Vähe hukkunuid, seevastu suurt majanduslikku kahju põhjustasid kaks Kesk-Eu- roopa uputust.

Mis saab edasi? Millal see jube pakane lõpeb, aina küsi- takse sünoptikult. Mis saab suvest? Vaatame, näeme.

Eestis on soojadele suve- dele järgnenud nii pakaselisi kui pehmeid talvesid. Näiteks kuumale suvele 1941 järgnes jahe november ning külm detsember.

Pakaselised olid 1942. a ilmad kuni aprillini välja. Ja suvi tuli jahe, nagu ka rekor- diliselt külmale 1987. a talvele järgnenud suvi. Aga vanarah- vas teab, et mida külmem jõul, seda palavam jaan. Nii et...

Röömsamaks ilmasündmu- seks oli 2002. aastal Eesti Loodusuurijate Seltsi juurde loodud ilmahuviliste keskus, mille tuumik asub Jõgeva meteoroloogiajaamas.

Veel peaks huvi pakkuma Pärnu kandi ilmatarga Ilmar Tiismaa initsiatiivil käima lükatud ilmavaatlejate päeva- de jätk, sel suvel loodetavasti Tõraveres.

AIN KALLIS